

MAJA MATIJEVIĆ
(Zagreb, Hrvatska)

Gramatika u rječniku na primjeru valentnosti¹

Sažetak: U ovome radu analiziraju se dopune u općim jednojezičnim rječnicima hrvatskoga jezika. Propituje se uključenost dopuna u rječničku definiciju ili rječnički članak te sredstva kojima se ona izražava odnosno kojima se na nju ukazuje. Nakon dijela o valentnosti u jezikoslovlju (kojoj je dopuna jedan od najvažnijih pojmova) te o specijaliziranim rječnicima koji se valentnošću izravno ili posredno bave analizira se leksikografska obrada glagola različitih valencija u četirima hrvatskim općim jednojezičnicima: RHJ-u, HJP-u, VRH-u i *Mrežniku*. U radu se donosi i prijedlog obrade odabranih glagola.

Gljučne riječi: valencija, dopuna, rječnik, leksikografija

1. Uvod

Odnosi riječi (i njihovih oblika ako su promjenjive), spojeva riječi ili sintagmema i rečenica predmet su gramatike, odnosno sintakse. Gramatički podatci primarno se nalaze u gramatikama, no svoje mjesto nalaze i u rječnicima, i to osobito rječnicima općega leksika odnosno onima koji ciljaju na općega korisnika. Primarno su u rječnicima to paradigmatički oblici u gramatičkome bloku i gramatičke ograde uz pojedino značenje, no u njima je važna i rekcija odnosno valencija. Svaka sintagma ima sastavnicu koja je u njoj glavna, koja upravlja ostalim sastavnicama, i koja se naziva glava (engl. *head*). O njoj sintaktički i semantički ovise druge sastavnice, odnosno zavisnice (engl. *dependent*), zavisni ili upravljani članovi sintagme (SILIĆ, PRANJKOVIĆ 2005: 261–262, MARKOVIĆ 2013: 227). Kombinacijski je potencijal pritom ograničen, određeno je koja se jedinica s kojom može kombinirati i u kojemu obliku, koja što privlači, a koja uz što dolazi. Najizraženija upravljačka svojstva ima glagol, središnji dio rečenice, a njegova upravljačka svojstva koja se odnose na objekte tradicionalno se nazivaju *upravljanjem* ili *rekcijom* (SILIĆ, PRANJKOVIĆ 2005: 263–264). Prema rekciji glagoli mogu biti neprijelazni, prijelazni ili dvoprijelazni, koji otvaraju mjesto dvama objektima (MARKOVIĆ 2013: 228–229). Ta se određenja nalaze u gotovo svim rječnicima, i to uz gramatičke odrednice *prijel.* i *neprijel.* No kombinacijski potencijal riječi, koji se ne tiče samo rekcije, nego inherentne kategorije glave da upravlja zavisnim sastavnicama, otvara im mjesto, naziva se valentnošću

¹ Ovaj rad napisan je u okviru projekta *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik*, koji se provodi u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

(engl. *valency*, njem. *Valenz*). Naziv je preuzet iz kemije, gdje valencija označuje broj veza koje neki atom može ostvariti. Glave baš poput atoma imaju određen broj praznih mjesta koja se moraju ili mogu popuniti. Pritom je dakle riječ o pojmu širega značenja – dok se rekcija odnosi na sintaktičku okolinu, tj. odnos zavisnosti u kojemu npr. glagol zahtijeva dopunu u određenome padežu, valentnost se odnosi na sve sastavnice kojima upravlja glava te uz sintaktičku okolinu obuhvaća i semantičku kategorizaciju te definiranje semantičkih uloga (BRAČ, BOŠNJAK BOTICA 2015: 106). Obvezna zavisna sastavnica naziva se dopunom ili argumentom, a neobvezna dodatkom ili adjunktom. Prema tome glagoli mogu biti avalentni ili nulte valencije (npr. glagoli koji označuju meteorološke pojave, *verba meteorologica*, npr. *kišiti*, *sniježiti*), jednovalentni (kad imaju vršioca radnje, npr. *hodati*), dvovalentni (kad imaju i trpioca, npr. *voljeti*), trovalentni (imaju vršioca i dvije dopune, npr. *dati*) (MARKOVIĆ 2013: 228). Osim toga, pojedini autori (npr. MRAZOVIĆ, VUKADINOVIĆ 2009, ŠOJAT 2008) govore i o četverovalentnim glagolima, npr. *kupiti*, *prodati*. O valentnosti se pritom govori kod glagola, pridjeva i imenica (STRUINA: URL s. v. *valentnost*), a u dijelu literature i valentnosti prijedloga. Pritom su prijedlozi jednovalentni, kao i imenice, a pridjevi najčešće jednovalentni. Osim toga, rekcija je valentnost (ponajprije glagola) koja ne uključuje subjekt (MARKOVIĆ 2013: 228). Budući da se valentnost odnosi na nešto širi pojam te je, za razliku od rekcije, sintaktičko-semantička kategorija, u ovome radu taj će se naziv češće upotrebljavati.

ZGUSTA (1991: 133) navodi da je „leksikografova dužnost” pružiti potrebne napomene i o rekciji. Navodi i da leksikograf „baš kao što naznačava, na primjer, rod imenica, tako je njegova dužnost da naznači rekciju glagola, padeža koji idu uz prijedloge itd.” (ZGUSTA 1991: 133). Ističe važnost donošenja dopuna i u dvojezičnim rječnicima (ZGUSTA 1991: 316). U nas KATIČIĆ (1994: 284–285) ističe da se iz rječnika „treba moći saznati da se *zaljubljuje u nekoga*, da se *oskudijeva u nečem*, da se *vlada kime* ili *čime*, ili pak *nad kim* ili *nad čim*”. JERNEJ (1998: 222) navodi da je prvi prigovor koji se sastavljačima rječnika može postaviti „pomanjkanje dosljednosti u navođenju rekcija” te da bi bilo znatno bolje kad bi rekcije bile navedene odmah uz dotičnu riječ, a ne da korisnik o njima zaključuje „preko frazeološke i rečenične egzemplifikacije”.

U ovome radu u okviru teorije valentnosti analizirat će se leksikografski tretman dopuna. Naglasak će pritom biti na rječničkoj definiciji i na jednojezičnim općim rječnicima hrvatskoga jezika: *Rječniku hrvatskoga jezika* (dalje RHJ 2000), *Hrvatskome jezičnom portalu* (dalje HJP), *Velikome rječniku hrvatskoga standardnog jezika* (dalje VRH 2015) te *Mrežniku*², a

² *Hrvatski mrežni rječnik* – *Mrežnik* prvi je hrvatski jednojezični mrežni rječnik. Sastoji se od triju neovisnih modula: modula za odrasle izvorne govornike, modula za učenike nižih razreda osnovne škole te modula za osobe koje uče hrvatski kao ini jezik. Svaki modul prilagođen je krajnjemu korisniku te se moduli razlikuju u strukturi rječničkih

specijalizirani rječnici spomenut će se posredno. Nakon drugoga dijela, o valentnosti u jezikoslovlju, prikazat će se rječnici koji je tematiziraju ili je se na neki način dotiču. Zatim će na odabranome korpusu biti analizirane dopune kao dijelovi rječničke definicije ili rječničkoga članka. U zadnjemu dijelu rada prikazat će se model leksikografske obrade.

2. Valentnost u jezikoslovlju

Valencija je ustaljeni naziv u kemiji, a metafora valentnosti kao potencijala kombiniranja riječi prvi se put pojavljuje u eseju *The Logic of Relatives* Charlesa S. Peircea 1897. godine (PRZEPIÓRKOWSKI 2018). Veći zamah teorija valentnosti dobiva 1950-ih godina, kad djeluje Lucien Tesnière (1893. – 1954.), poznatiji začetnik teorije. U njegovoj postumno objavljenoj knjizi *Éléments de syntaxe structurale (Elementi strukturalne sintakse)* iz 1959. godine ističe se da je glagol središte rečenice i glavni „magnet” koji svojom valentnošću uvjetuje pojavu obveznih rečeničnih dijelova koje naziva aktantima. Za razliku od aktanata cirkumstanti donose dodatno značenje (BIRTIĆ, BRAČ 2020: 264–265), pa se može povući paralela između dopuna kao aktanata i dodataka kao cirkumstanata. Ipak, pojam dopune kako se danas najčešće shvaća (engl. *complement*, njem. *Ergänzungen*) utemeljen je u njemačkim gramatikama ovisnosti (gramatikama zavisnosti, ovisnosnim gramatikama, njem. *Dependenzgrammatik*) i odnosi se na svaki (ne)obvezni element rečenice koji glagol zahtijeva (SAMARDŽIJA 2003: 34), a dodatak (engl. *adjunct*, njem. *Angaben*) može se pojaviti uz gotovo sve glagole ili se može izostaviti bez narušavanja gramatičnosti rečenice (MRAZOVIĆ, VUKADINOVIĆ 2009, prema BIRTIĆ, BRAČ 2020: 265). Pritom se dopune katkad nazivaju komplementima (njem. *Komplement*), a dodatci suplementima (njem. *Supplement*), a isto su tako komplementi gdje gdje nadređeni dopunama i dodatcima (kako je i u SAMARDŽIJA 1986, 2003).

Tradicionalne hrvatske gramatike nazive *dopuna* i *dodatak* ne upotrebljavaju ili se u njima ne odnose na iste pojmove (BIRTIĆ, BRAČ 2020); BARIĆ i dr. (1997) tim se nazivima ne koriste, RAGUŽ (2010) dopunu shvaća kao objekt, dio predikata ili zavisnu surečenicu, SILIĆ, PRANJKOVIĆ (2005: 273) izjednačuju objekt i dopunu (određuje ju jako upravljanje) te dodatak i priložnu oznaku (uspostavljeno slabim upravljanjem ili pridruživanjem). Dopune i dodatci mogli bi se usporediti i sa zavisnim tagmemom, dopunskim sintagmemom i okolnosnim sintagmemom (SILIĆ, PRANJKOVIĆ 2005: 273). Dopunama smatraju i rečenice uz glagole govorenja, mišljenja, percipiranja i sl. (prema BIRTIĆ, BRAČ 2020: 264). Sve gramatike nesumnjivo tematiziraju povezivost i uklopivost riječi s drugima na sintagmatskoj osi. Valentnost se u novije doba u radovima tematizira u okviru projekata izrade valencijskih rječnika (MIKELIĆ

članaka. Demoinačica (od A do F) dostupna je na stranici rjecnik.hr/mreznik, na kojoj se nalazi i više informacija o projektu.

PRERADOVIĆ 2008; BIRTIĆ 2017, 2018) te u okviru drugih lingvističkih projekata, npr. rada na *Hrvatskome WordNetu* (ŠOJAT 2009) ili *Hrvatskome mrežnom rječniku* (BRAČ, MATIJEVIĆ 2020).

3. Valencijski rječnici i valentnost u rječniku

Šezdesetih godina prošloga stoljeća u njemačkim se zemljama razvija valencijska leksikografija, a devedesetih se stvaraju prve leksičke baze koje opisuju spojivost određenih leksičkih jedinica s drugima u engleskome, npr. *FrameNet*, *VerbNet*. Valencijski rječnici koji se razvijaju za slavenske jezike pod utjecajem su tih dviju tradicija (BIRTIĆ 2020: 483–484). Tako je i s prvim valencijskim rječnikom koji se pojavljuje na prostorima bivše Jugoslavije, *Rečnikom glagola sa gramatičkim i leksičkim dopunama* (PETROVIĆ, DUDIĆ 1989). Tih godina u Zavodu za lingvistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu provodi se englesko-hrvatski kontrastivni projekt (ZESCCP) koji je vodio Rudolf Filipović i u okviru kojega nastaje prvi mali valencijski rječnik hrvatskih glagola (FILIPOVIĆ 1993). Danas važni valencijski rječnici slavenskih jezika (v. BIRTIĆ 2020) češće su računalni nego tiskani, a svakako su to poljski *Walenty* (PRZEPIÓRKOWSKI 2014), ruski *FrameBank* (LYASHEVSKAYA, KASHKIN 2015) te češki *VALLEX* (KETTNEROVÁ, LOPATKOVÁ, BEJČEK 2012), koji je poslužio kao oslonac za izradu *CROVALLEX*-a, hrvatskoga valencijskog leksikona (MIKELIĆ PRERADOVIĆ 2008, MIKELIĆ PRERADOVIĆ, BORAS, KIŠIČEK 2009). U hrvatskome je jezikoslovlju osobito važan i projekt *Baza hrvatskih glagolskih valencijskih* te baza *e-Glava*, u kojoj je planiran valencijski opis glagola koje su istraživači odredili kao temeljne za osnovnu komunikaciju na hrvatskome jeziku. Primjer jedne natuknice prikazan je na Slici 1.

iznenaditi ^{svr.}*psihološki glagoli*

prez. 1. l. jd. iznenadim, 3. l. mn. iznenade, prid. r. m. iznenadio, prid. r. ž. iznenadila, gl. prid. trp. iznenađen

1 iznenaditi *pojavit* se iznenada i zateći koga nespremna

2 iznenaditi *izazvati* čuđenje ili zatečenost u kome, često kakvim postupkom ili čime drugim

3 iznenaditi se ^{povr.} biti začuđen ili zatečen

NomD

◇ Krsto Brodnjak nije se previše iznenadio.

Krsto Brodnjak - **NomD**: **nominativ** [onaj tko je začuđen ili zatečen: živo, osoba, skupina ljudi]

4 iznenaditi se ^{povr.} biti začuđen ili zatečen čime

5 iznenaditi se ^{povr.} riječima izraziti iznenađenost ili zatečenost čime

Čvrste sveze

Slika 1. Prikaz natuknice u *e-Glavi*, mrežnome valencijskom rječniku hrvatskih glagolskih valencija

Specijalizirani valencijski rječnici najčešće su namijenjeni izvornim govornicima ili stručnjacima s bogatim metajezikom. No valentnost je poseban izazov osobama koje određeni jezik uče kao strani, osobito ako im je materinski jezik nefleksijski. Upravo je valentnost predmetom mnogih radova o ovladavanju inim jezikom, npr. BRAČ, DRLJAČA MAGIĆ 2015, ZHAO, JIANG 2020, ali i kontrastivnih valencijskih rječnika, npr. DEVOS, DEFRANCQ, NOËL 1996, DJORDJEVIĆ, ENGEL 2013. Valencijski rječnici namijenjeni neizvornim govornicima zahtijevaju poseban pristup i metodologiju, a prije svega ističe se to da navođenje neobveznih dopuna nije višak, što bi se moglo zaključiti iz perspektive pristupa izvornim govornicima (GULEŠIĆ MACHATA, ČILAŠ-MIKULIĆ, UDIER 2011). Dopune se nerijetko spominju i u kontekstu učenja standardnoga jezika, npr. uz jezične savjete da glagoli

lagati, *sličiti* ili *smetati* zahtijevaju dopunu u dativu, a ne u akuzativu i sl. (HŠG: URL, pod *Spojevi riječi i sintagme*) ili dodatnu informaciju ~ *komu* (*o komu / čemu*) uz glagol *lagati* u *Hrvatskome jezičnom savjetniku* (HJS 1999: s. v. *lagati*). SAMARDŽIJA (1994: 53) navodi da je leksikografska obrada glagola po valencijskim značajkama u prvome redu pomoć neizvornim govornicima, ali da ni izvorni govornici unatoč svojoj kompetenciji nisu „otporni na greške ove vrste”. Dopuna se navodi i u drugim vrstama rječnika, npr. u dvojezičnicima (JERNEJ 1998: 222), a bogato i sustavno donosi se u frazeološkim rječnicima. Tako se npr. u *Frazeološkome rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika* (MATEŠIĆ 1982) donosi natuknica **pućā** *komu gláva*, u *Rječniku hrvatskih animalističkih frazema* (VIDOVIĆ BOLT 2017) natuknica **drži** <što> **kao pas ježa** – ‘slabo (nedovoljno) je pričvršćeno (zalijepljeno) što’, u dijalektnome frazeološkom rječniku *Rječnik frazema i poslovice međimurskoga govora Svete Marije* (FRANČIĆ, MENAC-MIHALIĆ 2021) npr. „ŽELJA Bože, spasi koga {i oprosti grijeh *komu*}”. Ekspliciranje dopuna standardni je dio instrumentarija frazeološke leksikografije, a počeci kroatističke frazeologije temelje se na rusističkoj tradiciji.³ U općim rječnicima ruskoga jezika dopune se donose uz svako značenje (v. npr. OŽEGOV 1964 s. v. *dotjanút*⁴), pa bi se sustavno donošenje dopuna u hrvatskim frazeološkim rječnicima moglo smatrati rusističkim nasljeđem. Dopune se najčešće pišu ukošeno, a o ispuštenosti (fakultativnosti, izostavljivosti) govore izlomljene zagrade, pa se u njima nalazi ili ispuštivi dio frazema ili neobvezna dopuna, v. Sliku 2.

³ Šezdesetih godina paralelno djeluje dvoje rusista – Antica Menac i Josip Matešić – te pokreću hrvatski „frazeografsko-frazeološki kotač” (FINK 2020: 113). Rusistička se frazeološka tradicija prenosila i na zapad, pa se naš rusist i germanist Josip Matešić smatra zaslužnim za to što se osniva *mannheimska frazeološka škola* i što Mannheim postaje frazeološkim središtem (LONČARIĆ 2020: 468).

⁴ DOTJANÚT’ – (...) **1.** kogo-čto do čego (...) **2.** čto i bez dop. (...) **3.** čto do čego (...).

Čovjek koji je napustio hraniteljicu zemlju i svaki dan NOSI GLAVU U TORBI, stjecao je poštovanje kod onih starijih, teško pokretljivih, opreznih seljaka. (Barković)
Vi znate što to znači IMATI GLAVU U TORBI i, može se slobodno reći, postati žrtveno jagnje zbog viših ciljeva. (Sabljak)

44. **obilo se (obit će se, razbilo se, razbit će se) o glavu** komu što
osvetilo se (osvetit će se) komu što, imao je (imat će) neprilike (teške posljedice) *lko zbog čega*
U najboljoj namjeri ponudio sam Englezima suradnju, što mi SE gotovo OBILU O GLAVU. (N)
Tko zna, mislio sam, ne radi li se opet o nekoj zabuni, koju sam nesvjesno prouzročio i koje će mi SE prije ili kasnije RAZBITI O GLAVU. (Brešan)
45. **od glave do pete**
1. potpuno, sasvim, u cijelosti, u svemu, u svim pojedinostima
Pogledala me OD GLAVE DO PETE i mislim da me se nije mogla sjetiti. (Kušan)
Za to vrijeme kapetan ga odmjeri OD GLAVE DO PETE i njegovo iskusno oko odmah primijeti kako je debeljuškasti strojar aljkavo obučen. (Horvat)
Gospa Deša, lijepa si OD GLAVE DO PETE, ti si, gospo, pravi andeo. (HNK – Bogišić)
2. pravi <pravcati>, istinski
Vidiš, onaj mladi grof nema novaca, ali je gospodin OD GLAVE DO PETE. (Božić)
Želite li biti zavodnica OD GLAVE DO PETE? (N)
46. **ode glava** <komu>
čovjek lako nastrada, može se nastradati, može se život izgubiti, nastradat ćeš
Pa svi nareduju, ako nećeš, ODE GLAVA. (Sabljak)
47. **oprati / prati glavu** komu
ukoriti / koriti *koga*, prigovoriti / prigovarati *komu*, izgrditi / grditi *koga*
Majka će mi OPRATI GLAVU ako zakasnim na večeru.
48. **platiti glavom (životom)** što
izgubiti život, poginuti / zbog neke krivice, uvjerenja itd./
On je bio suradnik pukovnika Matutinovića, koji je naklonost Bonaparteu PLATIO GLAVOM. (Aralica)
Potpisivanje sporazuma iz Osla posredno JE PLATIO ŽIVOTOM izraelski premijer Yitzak Rabin. (HNK – N)
49. **pognuti glavu (šiju)**
pokoriti se, teško prihvatiti postojeće stanje
Koliko god bio proganjen, nije nikad POGNUO GLAVU.
50. **popeti se na glavu (navrh glave)** komu
dosaditi (dojaditi, dozlogrditi) *komu*, postati dosadan *komu*
Priznaj, POPELA ti SE moja ljubav NA GLAVU. (Zur)
POPELA nam SE NAVRH GLAVE s tim pričama. (Matić-Halle)

Ta tradicija prenesena je i u jednojezične rječnike, koji u frazeološkome bloku također donose dopune. Pod natuknicom *glava* u HJP-u frazeološki blok ima neke od sljedećih primjera: *doći glave (kome), ide (mi, ti, mu itd.) po glavi, mota (mi, ti, mu itd.) se po glavi*, RHJ (s. v. *glava*) donosi frazeme *popeti se komu navrh ~e, zavrtjeti komu ~om*, a u *Mrežniku* su informacije o valentnosti sadržane i u definiciji, npr. *izbiti iz glave* ‘Izbiti iz glave komu što znači da treba natjerati koga da odustane od čega, prisiliti koga da zaboravi što’. U sljedećemu poglavlju podrobnije će biti analizirana dopuna u općim jednojezičnim rječnicima, i to u definicijama koje se tiču osnovnih općih ili prenesenih značenja.

4. Valencija kao dio rječničkoga članka u jednojezičnome rječniku

Gramatički blok važan je dio svakoga jednojezičnog rječnika. RHJ (2000), VRH (2015) i HJP u njemu donose specifične oblike ili nastavke za specifične oblike, a *Mrežnik* donosi čitavu paradigmu s označenim naglascima. Gramatika se nerijetko eksplicira u gramatičkim ogradama uz pojedino značenje, što je često npr. kod biljaka ili životinja u kojima je prvo značenje, koje se odnosi na rod ili porodicu, samo u množini, pa je ispred definicije oznaka ⟨mn⟩ (npr. VRH 2015 s. v. *miš*). Kod iste je natuknice u *Mrežniku* pod značenjem koje se odnosi na računalnu opremu ograda (*A miš*), čime se upućuje na to da je akuzativ jednak nominativu, odnosno na to da je riječ o neživome. Na taj se način, eksplicitno, donose i dopune kod glagola, pa je pod značenjima npr. na HJP-u u zgradama doneseno padežno pitanje ili padežna pitanja koja određuju okolinu: *voljeti (koga, što, se), držati (koga, što)*. S obzirom na to da se kod obaju glagola navodi okolina *koga/što*, jasno je da je riječ o akuzativnoj dopuni, no upravo navođenjem obaju pitanja donosi se podatak koji se tiče i semantike, pa onda i valentnosti: uz glagole *voljeti* i *držati* dolazi akuzativna dopuna koja se može odnositi na živo i na neživo. Primjer dopune u općemu jednojezičnom rječniku prikazan je na Slici 3.

vòljeti

vòljeti (koga, što, se) nesvrš. (prez. vòlim, pril. sad. vòlěći, prid. trp. vòljen, gl. im. vòljēnje)

Izvedeni oblici ^

Definicija ^

1. osjećati ili iskazivati naklonost, privrženost, odanost, prijateljstvo koje se osniva na zajednici ideala, krvnog srodstva i sl. [*oni se uzajamno vole; voljeti obitelj*]
2. osjećati prema kome ljubav, osjećati strastvenu privlačnost prema kome [*voljeti momka/djevojku*]
3. biti sklon čemu, rado činiti, slušati, čitati, gledati, služiti se čim, imati sklonost prema zanimanju, poslu, igri

Slika 3. Glagol *voljeti* na *Hrvatskome jezičnom portalu* s dopunom na početku gramatičkoga bloka

Obrada glagola nulte valencije, npr. *kišiti*, u malo toga razlikuje se od rječnika do rječnika: u svima su donesene odrednice da je riječ o nesvršenome glagolu, a u RHJ-u (2000) i da je neprijelazan. U tome je rječniku u gramatičkome bloku donesen oblik *kišim*, što može voditi do zaključka da se upotrebljava i s vršiocem radnje (u nefigurativnome se jeziku, dakako, upotrebljava bez vršioča⁵). U *Mrežniku* gramatički je blok određen za samo treće lice jednine (kao i u VRH-u (2015) i na HJP-u): „*prez. jd. 3. l. kiši; aor. jd. 3. l. kiši; imperf. jd. 3. l. kišāše, prid. r. s. kišilo; pril. s. kišēći*”. Na isti su način u svim rječnicima obrađeni glagoli *daždjeti* i *sniježiti*. Pojedini glagoli iz te skupine u prenesenim značenjima mogu promijeniti valencijski obrazac, pa je npr. glagol *grmjati* u značenju koje se odnosi na vremenske prilike avalentan, a u prenesenome (koje se odnosi na stvaranje velike buke ili vikanje s mnogo protesta) jednovalentan – *Topovi grme., Čovjek je, sav crven od bijesa, počeo grmjati.* (VRH 2015 s. v. *grmjati*). Dopuna je u tome slučaju u rječnicima prikazana primjerima s izrečenim vršiocem radnje, a drugih gramatičkih oznaka nema. Kod jednovalentnih glagola općenito se ne pojavljuju dopune koje se tiču vršioča ili subjekta. O drugoj dopuni, odnosno o tome da je nema, govori odrednica *neprijel.* Kod glagola koji su u primarnome značenju jednovalentni, npr. *hodati, sjediti, trčati*, u RHJ-u (2000) i *Mrežniku* gramatičkom je odrednicom naznačeno da je riječ o nesvršenome neprijelaznom glagolu, a u VRH-u (2015) i na HJP-u naznačeno je samo da je riječ o nesvršenome glagolu (ako u VRH-u (2015) nema oznake da je prijelazan, neprijelazan je). U svim je rječnicima u primjerima naveden glagol uz prijedložno-padežnu skupinu, pa se pronalaze primjeri *hodati po kući, hodati cestom, hodati u grad...* Na isti način obrađeni su glagoli *sjediti* i *trčati*, samo što je kod glagola *trčati* odvojen drugi blok značenja s prijelaznim odnosno dvovalentnim glagolom (npr. u *trčati maraton*). Glagol *voljeti* primjer je dvovalentnoga glagola. U svim rječnicima navodi se da je glagol nesvršen, RHJ (2000) i *Mrežnik* iza natuknice navode da je prijelazan, VRH (2015) uz pojedino značenje to navodi uz dodatnu rekciju (*koga, što*) u zgradama, a HJP ima samo odrednicu *nesvrš.* HJP, a i stariji Aničevi rječnici (npr. ANIĆ 1994), ne donose izrijekom podatak o prijelaznosti, nego o valentnosti kao „gramatičkom svojstvu koje oblikuje značenje” (ANIĆ 1994: X), pa se dopunom/dopunama u zagradi sugerira ono što se obično obilježavalo prijelaznošću ili neprijelaznošću (v. Sliku 3). HJP među dopunama navodi i *se*, no ne donosi značenje glagola *voljeti se* (RHJ, VRH i *Mrežnik* donose kao podnatuknicu). Također, moguće je propitati i ostvaruje li se kad glagol *voljeti* kao jednovalentni glagol (za opće značenje npr. u primjeru *Volim i postojim.*). Primjer je dvovalentnoga glagola i *držati* (u određenim značenjima), koji na HJP-u i u VRH-u (2015) ima generičku dopunu (*koga,*

⁵ Vrlo marginalno oblik *kišim* potvrđuje se u pjesničkome jeziku, npr. *Ja sam samo Oblak – kondenzacijom se stvaram, toplinom rasplinjujem, nekada kišim i praznim se, ali nikada sunce ne donosim* (HRWAC 2014).

što) za više značenja (na HJP-u nema dopunu *se*, a u VRH-u (2015) *držati se* ne odnosi se na ‘primanje za što rukom ili rukama’). Obrada toga glagola u *Mrežniku* kolokacijskim blokovima upućuje i na živost trpioća, pa se u jednome značenju kolokacijama sugerira na akuzativnu dopunu za neživo te u drugome na akuzativnu dopunu za živo (v. Sliku 4).

držati gl. nesvrš. prijel. (prez. jd. 1. l. držim, 2. l. držiš, 3. l. drži, mn. 1. l. držimo, 2. l. držite, 3. l. držē; imp. drži; aor. držah; imperf. držāh; prid. r. m. držao, ž. držala, s. držalo; prid. t. držān; pril. s. držēći)

¹ Držati znači ne ispuštati ono što se uhvatilo ili što se ima u ruci ili rukama.

- Ljudi prečesto drže mobitel u rukama.
- Svaki vozač čvrsto drži volan dok vozi kroz zavoje.
- Na današnjoj raspravi vještak ballističar potvrdio je da je okrivljenik u objema rukama držao pištolj.
- Jednom rukom držiš uzde, drugom rukom držiš kameru, konji se otimaju jer znaju što slijedi, a ti se pitaš zašto ljudi nemaju tri ruke, pa da se trećom rukom još uhvatiš za sedlo.

Što se drži? boca (vina, vode), cigareta, ključ, knjiga, mač, mobitel, volan, pištolj, puška, uzde

Kako se drži? čvrsto, grčevito, objema rukama, trima prstima

Koordinacija: držati i hvatati, držati i primati, držati i stiskati

² Držati znači imati koga na jednome mjestu, tako da se ne kreće.

- Zgrada azila u kojoj se drže psi neuspješno je adaptirana građevina u kojoj je držana stoka bivše stočarske farme.
- Nakon zauzimanja škole teroristi su postavili bombe u gimnastičkoj dvorani i tamo, pod nepodnošljivo visokim temperaturama, držali taoce tri dana bez hrane i vode.

Koga se drži? lopova, pse, stoku, taoce, životinje

Kako se drži? konstantno, kratko, neprestano

Gdje se drži? u banci, u pritvoru, u zgradi

Koordinacija: držati i čuvati, držati i uhvatiti, držati i zatvoriti

Slika 4. Gramatički blok i prva dva značenja glagola *držati* u *Mrežniku* s kolokacijama koje upućuju na valenciju

Pojedinačna obrada glagolskih značenja osobito je važna kod višeznačnih glagola s čijom se značenjskom promjenom mijenja i valentnost. Primjer su za to glagoli odašiljanja zvuka, koji u prenesenim značenjima mijenjaju valencijski obrazac: u primarnome značenju oni su jednovalentni, npr. *Kokoš kvoca.*, a u prenesenome poprimaju obrazac glagola govorenja, npr. *Kvocala mu je zbog pušenja u dnevnoj sobi.* U prenesenome značenju stoga ti glagoli mogu imati akuzativnu ili dativnu dopunu, prijedložnu (o + lokativ, čime se izražava tema govora), rečeničnu... Dopuna se kod tih značenja u rječnicima donosi ili u zagradi ispred značenja: kvocati ‘2. (komu) pren. zanovijetati, zvocati’ (HJP: URL) ili odmah iza glagola u definiciji: 2. ‘PREN dosađivati komu prigovorima ili zahtjevima’ (u VRH-u bez eksplicitnoga navođenja dopune ili padežnoga pitanja iako se na X. str. navodi da se „uz prijelazne glagole u zagradi bilježe rekcije”) (usp. BRAČ, MATIJEVIĆ 2020).

Imenske riječi također imaju valencijsku strukturu. Prema tome imenice tzv. *nomina meteorologica* poput *sijevanje* ili *grmljavina* nisu valentne baš poput glagola *sijevati* ili *grmjati*. No imenice mogu imati dopunu, pa se npr. u posebnu skupinu mogu izdvojiti tzv. *nomina agentis* (u kojima se pretpostavlja suodnos agensa i predmeta radnje, npr. *učitelj*, *vodič*), imenice koje označuju odnos među osobama poput *djed*, *unuk*, *prijatelj* ili *upravitelj*, *predsjednik*, *zapovjednik*, imenice sa značenjem svojstva poput *boja*, *rumenilo*, imenice zbivanja poput *početak* ili *padanje*, odglagolske imenice poput *raskid*, *čitanje*... Opis varijanata osobito je relevantan s normativističkoga stajališta (*odazivanje pozivu / odazivanje na poziv*) (PRANJKOVIĆ 2002: 42–45). Ni u jednome rječniku kod imenica se ne ističe dopuna, no može se naslutiti prema primjerima (npr. *Mrežnik* kod imenice *boja* u kolokacijskome bloku kod pitanja *Kakva je boja?* ima primjere *boja breskve*, *boja fuksije*, *boja lavande*, *boja meda*, *boja pijeska*; *boje jeseni*). Valencijska svojstva pridjeva važna su za njihovo određenje. Apsolutnim pridjevima pripadali bi jednovalentni (kod kojih se popunjava samo jedno, prazno mjesto), a relativnima viševalentni (PRANJKOVIĆ 2002: 47). Pridjevi sa snažnim upravljačkim svojstvima jesu primjerice *sličan*, *nalik* ili *odan*, a u pojedinim značenjima primjerice *dostojan*. RHJ dopunu navodi u primjerima (npr. **sličan** (...) *~čni događaji*, *~čne pjesme*, *biti ~ komu*, *biti ~ čemu*), kao i VRH (2015) i *Mrežnik*. HJP sustavno donosi dopune u gramatičkome bloku ako se odnose na sva značenja ili kod pojedinačnoga značenja ako se samo na nj dopuna odnosi (npr. kod *dostojan* samo u drugome značenju, *dostojan + čega*). VRH (2015) (s. v. *sličan*) donosi značenje ‘koji ima približno jednaka svojstva s drugim po vrsti, naravi, količini i sl.; koji slični, koji je nalik komu ili čemu’, u kojemu se u definiciji daje podatak o valentnosti pridjeva *nalik*, što ne govori o valentnosti pridjeva *sličan*. Često se na taj način izbjegava ponavljanje padežnoga pitanja u definiciji (npr. *Držati što znači imati što u rukama.* > *Držati znači imati što u rukama.*) iako to ne donosi podatak o dopuni konkretne natuknice (pa se o njoj zaključuje na temelju primjera).

U analizi rječnika zaključeno je sljedeće. (1) Gramatički blok načelno će biti prilagođen semantici, pa će glagoli nulte valencije u njemu imati samo ovjerene oblike, odnosno 3. l. jd. (bez oblika poput *kišim*, *sniježim*). (2) U rječnicima se gramatičkim leksikografskim oznakama nikad ne eksplicira vršilac radnje. To znači da jednovalentni glagoli neće imati padežna pitanja uz značenja kao ni svi viševalentni glagoli, čije će se dopune odnositi na drugu ili treću dopunu. Pitanja o vršiocu pojavljuju se u *Mrežniku*, koji u kolokacijskome bloku odgovara na pitanja poput *Tko trči?*, *Tko sjedi?*. (3) Ako se u rječnicima padežno pitanje ni ne nalazi, o dopuni će djelomično govoriti gramatička odrednica *prijel./neprijel.* (4) Pojedini rječnici (Aničević i na njima temeljen HJP) odrednicama *prijelaznosti* ili *neprijelaznosti* neće se ni koristiti, nego će na valenciju upućivati direktnim padežnim pitanjima uz značenje. (5) Imenske riječi s dopunom u određenome padežu u većini će rječnika jasno potvrditi

dopunu u primjerima, a na HJP-u još će jasnije dopuna biti navedena u gramatičkome bloku (i još u primjerima). (6) U definiciji dopuna se kadšto upisuje uz riječ koja se pojavljuje, npr. uz neki glagol u definiciji, osobito ako se ona podudara s dopunom obrađivane natuknice. To će najčešće biti zastupljeno u rečeničnim definicijama.

5. Primjer obrade

Pri rječničkoj obradi glagola posebnu pozornost treba voditi o promjeni valentnosti koja se događa s promjenom značenja. Na početku rječničkoga članka dolazi natuknica i gramatička odrednica s određenjem glagolskoga vida i prijelaznosti ili neprijelaznosti. Pritom u obzir treba uzeti to da se prijelaznost može sugerirati dopunom uz svako značenje (v. ANIĆ 1994, HJP: URL), ali i to da je rječnik priručnik za učenje te da učenicima treba moći pomoći u svladavanju školskoga gradiva koje se tiče glagola prema predmetu radnje. Ako je riječ o mrežnome rječniku, koji nema fizičko ograničenje i ne zahtijeva uštedu prostora, opravdano je u gramatičkome bloku odrediti je li glagol prijelazan ili neprijelazan (ili oboje ako ovisi o značenju) i svejedno ponoviti dopunu. Nakon odrednice slijedi gramatički blok, koji u mrežnome rječniku može biti ispisan cijeli, odnosno može se donijeti cijela naglašena paradigma (u tiskanome rječniku radi uštede prostora donosi se samo oblik koji upućuje na naglasni tip ili neočekivan oblik). Pritom se u njemu trebaju nalaziti ovjereni oblici, koji se na neki način tiču i mogućega valencijskog obrasca (usp. gore *verba meteorologica* u RHJ-u). Iza gramatičkoga bloka nalaze se značenja. U ogradi svakoga značenja može se navesti dopuna ili se ona može pisati uz glagol u definiciji. Ispod definicije korisno je donijeti primjere i kolokacije (o kolokacijama u *Mrežniku* v. HUDEČEK, MIHALJEVIĆ 2021). Prema tome, glagol *obećati* mogao bi se obraditi i tako da se u kolokacijama napišu dopune (*Tko obećaje?*, *Što obećaje?*, *Komu obećaje?*) te s najčešćim dodatcima (npr. u značenju načina, *Kako obećaje?*).

obećati gl. svrš. prijel. {prez. 1. l. jd. obècām, 2. l. obècāš, 3. l. obècā, mn. 1. l. obècāmo, 2. l. obècāte, 3. l. obècājū; imp. obècāj; aor. obècah; prid. r. m. obècao, ž. obècala, s. obècalo; prid. t. m. òbecān, ž. òbecāna, s. òbecāno; pril. p. obècāvši}

1. (*Što, komu*) **Obećati znači izjaviti da će se što učiniti, dogoditi ili ispuniti.**

- Obećao je i daljnju podršku našoj Udruzi i financijski i u svakom drugom pogledu.
- Neki su vjernici nosili majice sa slikom Benedikta XVI., koji je 28. veljače odstupio s dužnosti, a svojem je nasljedniku obećao odanost i poslušnost.
- Novi premijer obećao je i obnovu kuća svima kojima je u ratu učinjena šteta.

Tko obećaje? Bog, gradonačelnik, ministar, poslodavac, predsjednik, predsjednica, premijer, premijerka, vlada

Što obećaje? brda i doline *pren.*, isplatu, obnovu, podršku, pomoć, potporu, rješavanje, vjernost, zaposlenje; da (će darovati što, će donirati što, će dostaviti što, će isplatiti što, će pomoći, će razmotriti što, će uplatiti što)⁶

Komu obećaje? biračima, glasačima, građanima, javnosti, narodu, navijačima, predstavnicima čega, radnicima

Kako obećaje? čvrsto, javno, lažno, osobno, pismeno, svečano, usmeno

Koordinacija: obećati i ispričati se, obećati i ispuniti, obećati i izvršiti, obećati i zahvaliti

(+ vidski parnjak, sinonimi, tvorbeni oblici, etimologija)

Glagol koji zahtijeva akuzativnu dopunu, npr. *rezati*, uz značenje mogao bi dati informaciju o obveznosti (u zagradi samo neobvezna dopuna), pa bi definicija izgledala ovako:

rèzati *gl. nesvrš. prijel. (prez. jd. 1. l. rëžëm, 2. l. rëžëš, 3. l. rëžë, mn. 1. l. rëžëmo, 2. l. rëžëte, 3. l. rëžü; imp. rëži; aor. rëzah; prid. r. m. rëzao, ž. rëzala, s. rëzalo; prid. t. rëzān)*

1. što (čime) Rezati znači odvajati dijelove čega kakvom oštricom.

(...)

Akuzativne dopune koje se odnose na jednu valenciju i živo ili neživo, npr. na HJP-u *vidjeti (koga, što)* mogle bi se navoditi i kao *koga/što*. Ekspliciranjem ispred značenja dopune bi se mogle uvoditi za druge valentne vrste riječi: pridjeve, imenice, prijedloge.

6. Zaključak

Jedna je od temeljnih značajki ljudskoga jezika prema Charlesu Hockettu njegova diskretnost, odnosno svojstvo da se sastoji od jasno ograničenih elemenata. Na svim se jezičnim razinama ti elementi kombiniraju pod određenim pravilima, od fonetske razine i fonotaktike do sintaktičke razine. Priručnici koji ta pravila bilježe prije svega su gramatika, koja pravila bilježi ovisno o jezičnoj razini i skupini riječi, te rječnik, koji ta pravila na neki bilježi za svaku natuknicu koju sadržava (prema KATIČIĆU (1994: 281) riječ je o odnosu analogije i anomalije, propisa i popisa). Važno je gramatičko svojstvo riječi – i u utvrđivanju standardnoga idioma materinskog i u učenju stranoga jezika – valentnost riječi, tj. dopuna koja uz koju riječ dolazi. Ona je glavni predmet valencijskih rječnika, ali bilježi se i u drugim vrstama rječnika: frazeološkim, dvojezičnim, jednojezičnim. U jednojezičnim rječnicima donosi se kao gramatički podatak uz oznaku vida i naglašanih oblika, u gramatičkome bloku ili uz svako značenje pojedinačno. Budući da se kod višeznačnih riječi u sekundarnim značenjima nerijetko mijenja i valencija, donošenje dopune uz svako značenje jasnije je korisniku, koji do nje ne mora dolaziti samo preko

⁶ Točkom sa zarezom odvajaju se rečenične dopune, koje je također važno navesti.

frazema ili primjera, bilo sintagmatskih ili rečeničnih (usp. JERNEJ 1998: 222). Na obveznost ili neobveznost dopune pritom bi se moglo ukazati zagradom, odnosno zapisivanjem neobvezne dopune u zagradi. Na koncu, urednikova je odluka kako će upisati gramatičke podatke, a svaku bi odluku trebalo sustavno provoditi kad je god to moguće.

Izvori i literatura

- ANIĆ 1994 = ANIĆ V. Rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Novi Liber, 1994.
- BARIĆ 1997 = BARIĆ E. i dr. Hrvatska gramatika. Zagreb: Školska knjiga, 1997.
- BIRTIĆ 2017 = BIRTIĆ M. Usporedba sintaktičkih dopuna u e-Glavi i srodnim valencijskim modelima // Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Vol. 43 No. 2. 263–284.
- BIRTIĆ 2018 = BIRTIĆ M. Vrste dopuna u Bazi hrvatskih glagolskih valencija. Od dvojbe do razdvojbje. Ur. Košutar P., Kovačić M. Zagreb: Ibis grafika, 2018.
- BIRTIĆ 2020 = BIRTIĆ M. Usporedba mrežnih valencijskih rječnika u slavenskim jezicima // Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Vol. 46 No. 2. 483–510. DOI: [10.31724/rihjj.46.2.2](https://doi.org/10.31724/rihjj.46.2.2)
- BIRTIĆ, BRAČ 2020 = BIRTIĆ M., BRAČ I. Dopuna i dodatak u različitim jezikoslovnim teorijama. Hrvatsko jezikoslovno nazivlje. Ur. Mihaljević M., Hudeček L., Jozić Ž. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2020. 262–280.
- BRAČ, DRLJAČA MAGIĆ 2014 = BRAČ I., DRLJAČA MAGIĆ S. The role of verb valency in Croatian and Russian learning at B1 level // Linguistics, Culture and Identity in Foreign Language Education. Ur. Azamat A. IBU Publications. 979–989. DOI: [10.14706/JFLTAL15219](https://doi.org/10.14706/JFLTAL15219)
- BRAČ, MATIJEVIĆ 2020 = BRAČ I., MATIJEVIĆ M. Glagoli odašiljanja zvuka u hrvatskome jeziku // Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Vol. 47 No. 1. DOI: [10.31724/rihjj.47.1.2](https://doi.org/10.31724/rihjj.47.1.2)
- BRAČ, BOŠNJAK BOTICA 2015 = BRAČ I., BOŠNJAK BOTICA T. Semantička razdioba glagola u Bazi hrvatskih glagolskih valencija // Fluminensia, Vol. 27 No. 1. 105–121.
- DEVOS, DEFRANCQ, NOËL 1996 = DEVOS F., DEFRANCQ B., NOËL D. Contrastive verb valency and conceptual structures in the verbal lexicon // Language Sciences, Vol. 18 No. 1–2. 319–338. DOI: [10.1016/0388-0001\(96\)00023-X](https://doi.org/10.1016/0388-0001(96)00023-X)
- DJORDJEVIĆ, ENGEL 2013 = DJORDJEVIĆ M., ENGEL U. Srpsko-nemački rečnik valentnosti glagola. Wörterbuch zur Verbvalenz Serbisch-Deutsch. München – Berlin – Washington: Verlag Otto Sagner, 2013. DOI: [10.3726/b12021](https://doi.org/10.3726/b12021)
- FILIPOVIĆ 1993 = FILIPOVIĆ R. (ur.) Teorija valentnosti i rječnik valentnosti hrvatskih glagola. Zagreb: Zavod za lingvistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 1993.
- FINK 2020 = FINK Ž. Odlazak dvoje hrvatskih frazeologa. Josip Matešić (1927.–2020.) Antica Menac (1922.–2020.) // Filologija, No. 74. 113–122.
- FRANČIĆ, MENAC-MIHALIĆ 2021 = FRANČIĆ A., MENAC-MIHALIĆ M. Rječnik frazema i poslovice međimurskog govora Svete Marije. Zagreb: Knjigra, 2021.
- GULEŠIĆ MACHATA, ČILAŠ-MIKULIĆ, UDIER 2011 = GULEŠIĆ MACHATA M., ČILAŠ-MIKULIĆ M., UDIER S. L. Glagolske valencije i inojezični hrvatski // Lahor, No. 11. 23–38.

- HJP = Hrvatski jezični portal. Dostupno na <https://hjp.znanje.hr> 31. ožujka 2022.
- HJS 1999 = Barić E. i dr. Hrvatski jezični savjetnik. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena, Školske novine, 1999.
- HRWAC 2014 = Ljubešić N., Klubička F. Hrvatski mrežni korpus (hrWaC). Dostupno na platformi Sketch Engine 31. ožujka 2022.
- HŠG = Hudeček L., Mihaljević M. Hrvatska školska gramatika. Mrežno izdanje. Dostupno na <http://gramatika.hr> 31. ožujka 2022.
- HUDEČEK, MIHALJEVIĆ 2021 = HUDEČEK L., MIHALJEVIĆ M. Kolokacije. Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik: Monografija (radna inačica). Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Dostupno na <http://ihj.hr/mreznik/page/monografija/34> 31. ožujka 2022.
- JERNEJ 1998 = JERNEJ J. Leksikografija i sintaksa // Filologija, No. 30–31. 221–226.
- KATIČIĆ 1994 = KATIČIĆ R. Leksikografija i gramatika // Filologija, No. 22–23. 281–286.
- KETTNEROVÁ, LOPATKOVÁ, BEJČEK 2012 = KETTNEROVÁ V., LOPATKOVÁ M., BEJČEK E. The Syntax-Semantics Interface of Czech Verbs in the Valency Lexicon // Proceedings of the 15th EURALEX International Congress. Ur. Vatvedt F. R.; Torjusen M. J. Oslo: Department of Linguistics and Scandinavian Studies, University of Oslo, 2012. 434–443.
- LONČARIĆ 2020 = LONČARIĆ M. Josip Matešić (4. IX. 1927. – 25. III. 2020.) // Croatica et Slavica Iadertina, Vol. 16 No. 2. 467–470. DOI: [10.15291/csi.3255](https://doi.org/10.15291/csi.3255)
- LYASHEVSKAYA, KASHKIN 2015 = LYASHEVSKAYA O., KASHKIN E. FrameBank: a database of Russian lexical constructions // Analysis of Images, Social Networks and Texts. Ur. Khachay, M. i dr. Cham: Springer, 2015. DOI: [10.1007/978-3-319-26123-2_34](https://doi.org/10.1007/978-3-319-26123-2_34)
- MARKOVIĆ 2013 = MARKOVIĆ I. Uvod u jezičnu morfologiju. Zagreb: Disput, 2013.
- MATEŠIĆ J. (1982) Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika. Zagreb: Školska knjiga.
- MENAC, FINK-ARSOVSKI, VENTURIN 2003 = MENAC A., FINK-ARSOVSKI Ž., VENTURIN R. Hrvatski frazeološki rječnik. Zagreb: Naklada Ljevak, 2003.
- MIKELIĆ PRERADOVIĆ 2008 = MIKELIĆ PRERADOVIĆ, N. Pristupi izradi strojnog tezaurusa za hrvatski jezik. Zagreb: Filozofski fakultet, 2008.
- MIKELIĆ PRERADOVIĆ, BORAS, KIŠIČEK 2009 = MIKELIĆ PRERADOVIĆ N., BORAS D., KIŠIČEK S. CROVALLEX: Croatian Verb Valence Lexicon // Proceedings of the ITI 2009 31st International Conference on information technology interfaces. Ur. Luzar-Stiffler V., Jarec I., Bekić Z. Zagreb: Srce, 2009. DOI: [10.1109/ITI.2009.5196142](https://doi.org/10.1109/ITI.2009.5196142)
- MRAZOVIĆ, VUKADINOVIĆ 2009 = MRAZOVIĆ P., VUKADINOVIĆ Z. Gramatika srpskog jezika za strance. Novi Sad: Izdavačka kuća Zorana Stojanovića, 2009.
- MREŽNIK = Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Dostupno na <https://rjecnik.hr/mreznik> 31. ožujka 2022.
- OŽEGOV 1964 = ОЖЕГОВ С.И. Словарь русского языка. Москва: Советская энциклопедия, 1964. [OŽEGOV S. I. (1964) Slovar' russkogo jazyka. Moskva: Sovetskaja enciklopedija.]
- PETROVIĆ, DUDIĆ 1989 = PETROVIĆ V., DUDIĆ K. Rečnik glagola sa gramatičkim i leksičkim dopunama. Novi Sad – Beograd: Zavod Novi Sad, Zavod Beograd, 1989

- PRANJKOVIĆ 2002 = PRANJKOVIĆ I. Hrvatska skladnja. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2002.
- PRZEPIÓRKOWSKI 2018 = PRZEPIÓRKOWSKI A. i dr. The origin of the valency metaphor in linguistics // *Linguisticae Investigationes*, Vol. 41 No. 1. 152–159. DOI: [10.1075/li.00017.prz](https://doi.org/10.1075/li.00017.prz)
- RAGUŽ 2010 = RAGUŽ D. Gramatika hrvatskoga jezika. Zagreb: vlastito izdanje, 2010.
- RHJ 2000 = Šonje J. (gl. ur.). Rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Školska knjiga, 2000.
- SAMARDŽIJA 1986 = SAMARDŽIJA M. Valentnost glagola u suvremenom hrvatskom književnom jeziku. Zagreb: Filozofski fakultet, 1986.
- SAMARDŽIJA 1994 = SAMARDŽIJA M. Valentnost i semantičke mijene hrvatskih glagola // *Fluminensia*, Vol. 6 No. 1–2. 49–53.
- SAMARDŽIJA 2003 = SAMARDŽIJA M. Valentnost hrvatskih glagola. Zbornik Zagrebačka slavističke škole 2002. Ur. Botica S. Zagreb: FF Press, 2003.
- SILIĆ, PRANJKOVIĆ 2005 = SILIĆ J., PRANJKOVIĆ I. Gramatika hrvatskoga jezika. Zagreb: Školska knjiga, 2005.
- STRUNA = Hrvatsko strukovno nazivlje. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Dostupno na <http://struna.ihjj.hr> 31. ožujka 2022.
- ŠOJAT 2008 = ŠOJAT K. Sintaktički i semantički opis glagolskih valencija u hrvatskom. Zagreb: Filozofski fakultet, 2008.
- ŠOJAT 2009 = ŠOJAT K. Morfosintaktički razredi dopuna u Hrvatskom WordNetu // *Suvremena lingvistika*, Vol. 35 No. 2. 305–339.
- VIDOVIĆ BOLT 2017 = VIDOVIĆ BOLT I. i dr. Rječnik hrvatskih animalističkih frazema. Zagreb: Školska knjiga, 2017.
- VRH 2015 = Jojić Lj. (gl. ur.). Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika. Zagreb: Školska knjiga, 2015.
- ZGUSTA 1991 = ZGUSTA L. Priručnik leksikografije. Sarajevo: Svjetlost, 1991.
- ZHAO, JIANG 2020 = ZHAO Q., JIANG J. Verb valency in interlanguage: An extension to valency theory and new perspective on L2 learning // *Poznan Studies in Contemporary Linguistics*, Vol. 56 No. 2. 339–363. DOI: [10.1515/psicl-2020-0010](https://doi.org/10.1515/psicl-2020-0010)

Grammar in a dictionary on the example of word valency. This paper analyses complements in general monolingual dictionaries of the Croatian language. The inclusion of complements in a dictionary definition or dictionary articles is discussed, as well as the means of emphasizing the complement. After the part about word valency in linguistics (which finds the complement as one of the most important concepts) and the part about specialized dictionaries that directly or indirectly deal with valency, the work also analyses the lexicographic compilation of verbs of different valency in four general monolingual dictionaries of the Croatian language: *Rječnik hrvatskoga jezika* (RHJ), *Hrvatski jezični portal* (HJP), *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika* (VRH) and *Mrežnik*. The paper also brings a proposal for the lexicographic description of chosen verbs.

Keywords: word valency, complement, dictionary, lexicography